

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ВІСНИК
АГРАРНОЇ НАУКИ ПРИЧОРНОМОР'Я
Науковий журнал

Виходить 4 рази на рік
Видається з березня 1997 р.

Випуск 4 (87) 2015

Миколаїв
2015

Засновник і видавець: Миколаївський національний аграрний університет.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №19669-9469ПР від 11.01.2013 р.

Збірник включено до переліку наукових фахових видань України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 13.07.2015 р. №747.

Головний редактор: В.С. Шебанін, д.т.н., проф., чл.-кор. НААНУ

Заступники головного редактора:

І.І. Червен, д.е.н., проф.

І.П. Агаманюк, д.т.н., доц.

В.П. Клочан, к.е.н., доц.

М.І. Гиль, д.с.-г.н., проф.

В.В. Гамаюнова, д.с.-г.н., проф.

Відповідальний секретар: Н.В. Потриваєва, д.е.н., проф.

Члени редакційної колегії:

Економічні науки: О.В. Шебаніна, д.е.н., проф.; Н.М. Сіренко, д.е.н., проф.; О.І. Котикова, д.е.н., проф.; Джулія Олбрайт, PhD, проф. (США); І.В. Гончаренко, д.е.н., проф.; О.М. Вишневська, д.е.н., проф.; А.В. Ключник, д.е.н., проф.; О.Є. Новіков, д.е.н., доц.; О.Д. Гудзинський, д.е.н., проф.; О.Ю. Єрмаков, д.е.н., проф.; В.І. Топіха, д.е.н., проф.; В.М. Яценко, д.е.н., проф.; М.П. Сахацький, д.е.н., проф.; Р. Шаундерер, Dr.sc.Agr. (Німеччина)

Технічні науки: Б.І. Бутаков, д.т.н., проф.; К.В. Дубовенко, д.т.н., проф.; В.І. Гавриш, д.е.н., проф.; В.Д. Будаков, д.т.н., проф.; С.І. Пастушенко, д.т.н., проф.; А.А. Ставинський, д.т.н., проф.; А.С. Добишев, д.т.н., проф. (Республіка Білорусь).

Сільськогосподарські науки: В.С. Топіха, д.с.-г.н., проф.; Т.В. Підпала, д.с.-г.н., проф.; А.С. Патрева, д.с.-г.н., проф.; В.П. Рибалко, д.с.-г.н., проф., академік НААН України; І.Ю. Горбатенко, д.б.н., проф.; І.М. Рожков, д.б.н., проф.; І.П. Шейко, д.с.-г.н., професор, академік НАН Республіки Білорусь (Республіка Білорусь); С.Г. Чорний, д.с.-г.н., проф.; М.О. Самойленко, д.с.-г.н., проф.; А.К. Антипова, д.с.-г.н., проф.; В.І. Січкарь, д.б.н., проф.; А.О. Лимар, д.с.-г.н., проф.; В.Я. Щербаков, д.с.-г.н., проф.; Г.П. Морару, д.с.-г.н. (Молдова)

Рекомендовано до друку вченою радою Миколаївського національного аграрного університету. Протокол № 4 від 01.12.2015 р.

Посилання на видання обов'язкові.

Точка зору редколегії не завжди збігається з позицією авторів.

Адреса редакції, видавця та виготовлювача:

54020, Миколаїв, вул. Паризької комуни, 9,

Миколаївський національний аграрний університет,

тел. 0 (512) 58-05-95, <http://visnyk.mnau.edu.ua>, e-mail: visnyk@mnau.edu.ua

© Миколаївський національний аграрний університет, 2015

РЕФОРМУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ РЕЙТИНГОВИХ АГЕНТСТВ НА МІКРОРІВНІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

А. П. Кричинюк, аспірант
Європейський університет

Стаття присвячена реформуванню діяльності рейтингових агентств на мікрорівні банківської системи України. Надано оцінку достовірності присвоєних кредитних рейтингів найбільш представницьких банків України чотирьох груп за розміром активів протягом 2014 року. Виявлено причини присвоєння недостовірних кредитних рейтингів вибраним банкам. Розроблено варіанти усунення причин присвоєння недостовірних кредитних рейтингів. Запропоновано варіанти реформування діяльності рейтингових агентств.

Ключові слова: реформування діяльності рейтингових агентств, кредитний рейтинг, рейтингові агентства, кредитоспроможність банку, конфлікт інтересів, боргові зобов'язання, кредитний ризик, банк.

Постановка проблеми. Міжнародні провідні рейтингові агентства Standard and Poor's, Moody's Investors Service, Fitch Ratings і уповноважені українські рейтингові агентства надають професійні послуги на ринку цінних паперів та спеціалізуються на визначенні достовірних кредитних рейтингів (рейтингуванні) та наданні інформаційно-аналітичних послуг, пов'язаних із забезпеченням діяльності з визначення кредитних рейтингів. Визначені ними рейтинги відображають ймовірність того, що позичальники оголосять дефолт у цілому або за своїми окремими борговими зобов'язаннями, на чому і базується оцінка ризиків учасниками фінансових ринків. Рейтингові агентства мають точно оцінювати кредитоспроможність об'єкта рейтингування в цілому та його окремого боргового зобов'язання.

Міжнародні і уповноважені українські рейтингові агентства отримують дохід від продажу своїх послуг банкам, оцінку кредитоспроможності яких і здійснюють. Така модель отримання доходу створила умови для присвоєння недостовірних оцінок кредитоспроможності об'єкта рейтингування в цілому та його окремого боргового зобов'язання. Банки мають мож-

ливість домовлятися з міжнародними рейтинговими агентствами або уповноваженими українськими рейтинговими агентствами про купівлю більш високих оцінок. Міжнародні рейтингові агентства надають консалтингові послуги, які небезпечні виникненням конфлікту інтересів. З метою запобігання ситуації, коли банки купують високі оцінки кредитоспроможності, потрібно реформувати діяльність рейтингових агентств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роботи українських вчених, зокрема Л. Долінського [1], О. М. Юркевич [2], О. Л. Пластуна [3], О. В. Дудкіна [3], Н. Плешакової [4] та інших присвячено проблематиці кредитних рейтингів. Серед російських дослідників зазначеній проблемі присвячено праці О. Карминського [5], А. Пересецького [5], С. Моїсеєва [6]. Фундаментальними з цієї проблематики є дослідження західних науковців Р. Сілла [7], Р. Левіча [8], К. Рейнхарта [8], Д. Маджоні [8], П. Болтона [9], Х. Фрейксаса [9], Д. Шапіро [9]. Поручені проблеми не обділені увагою науковців, але, на думку автора, проведені дослідження не можуть повністю задовольнити потреби теорії і практики. Зокрема, недостатньо висвітлено питання реформування діяльності міжнародних і українських уповноважених рейтингових агентств, питання достовірності присвоєних кредитних рейтингів типовим банкам України і борговим паперам, які присвоюють міжнародні і українські уповноважені рейтингові агентства, а також причини завищення рейтингових оцінок типовим банкам України. Усе це спонукало автора провести дослідження цих питань. Особливої уваги заслуговують питання конкуренції і монополії серед рейтингових агентств.

Мета статті: визначити шляхи для реформування діяльності рейтингових агентств.

Виклад основного матеріалу досліджень. Рейтингове агентство – це юридична особа, яка надає професійні послуги на ринку цінних паперів та спеціалізується на визначенні кредитних рейтингів (рейтингуванні), а також наданні інформаційно-аналітичних послуг, пов'язаних із забезпеченням діяльності з визначення кредитних рейтингів [10].

В Україні рейтингові агентства набувають право визначати рейтингові оцінки з дати видачі їй Свідоцтва про включення до Державного реєстру уповноважених рейтингових агентств [11]. Рейтингові агентства включаються до Державного реєстру уповноважених рейтингових агентств за результатами конкурсного відбору [11]. Рейтингові оцінки, отримання яких є обов'язковим відповідно до закону, мають право визначати виключно уповноважені рейтингові агентства України та міжнародні рейтингові агентства [11]. Міжнародні рейтингові агентства обов'язково повинні бути визнані Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (Україна) [11].

Лише міжнародні рейтингові агентства Standard and Poor`s, Moody`s Investors Service та Fitch Ratings мають право визначати обов'язкові за законом рейтингові оцінки емітентів та цінних паперів в Україні [10]. Крім агентств Fitch, Standard and Poor`s та Moody`s, кредитні рейтинги українським банкам можуть присвоювати українські уповноважені рейтингові агентства, такі як «Експерт-рейтинг», «Кредит-Рейтинг», «Українське кредитно-рейтингове агентство» та інші [10]. В Україні діють шість уповноважених рейтингових агентств, у Сполучених Штатах Америки – одинадцять національно визнаних статистичних рейтингових організацій [10;12]. На наш погляд, це недостатня кількість агентств для створення умов конкурентної боротьби між агентствами, тому потрібно підвищити конкуренцію серед рейтингових агентств і зменшити монопольний вплив трьох міжнародних рейтингових агентств та шести українських рейтингових агентств, суттєво збільшивши кількість національно визнаних і уповноважених рейтингових агентств. Рейтингові агентства є адміністративною монополією, яка виникла внаслідок включення рейтингових агентств до Державного реєстру уповноважених рейтингових агентств і визнання Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку і їм надані виключні права визначати обов'язкові рейтингові оцінки, тому для ліквідації адміністративної монополії потрібно дозволити визначати обов'язкові за законом рейтингові оцінки не уповноваженим рейтинговим агентствам.

Міжнародні провідні рейтингові агентства Standard and Poor`s, Moody`s Investors Service та Fitch Ratings оцінюють кредитоспроможність банків, їхніх боргових зобов'язань, і навіть країн. Міжнародні провідні рейтингові агентства присвоюють банкам і борговим паперам кредитні рейтинги, а країнам – суверенні кредитні рейтинги. Визначені ними рейтинги відображають ймовірність того, що позичальники не зможуть виконати свої зобов'язання вчасно повною мірою або частково і лежать в основі оцінки ризиків інвесторами. Система рейтингових оцінок представляє собою спосіб передачі на аутсорсінг обов'язків по вимірюванню ризиків. Якщо агентство Moody`s заявляє, що боргове зобов'язання банку супернадійне, і присвоює йому кредитний рейтинг «ААА», це дозволяє зацікавленим особам відмовитися від самостійного дослідження того, наскільки дійсно безпечними є базові активи оцінених цінних паперів.

Зростання впливу міжнародних рейтингових агентств почалося у 1930-ті роки у Сполучених Штатах Америки. Спочатку учасники ринку цінних паперів користувалися тільки тими оцінками, які федеральні Регулятори надавали якості облігацій, які випускали комерційні банки. Оцінці якості облігацій банків федеральними Регуляторами було надано велике значення, проте після війни їх вплив зменшився, і посилювався у 1970-ті роки, коли почастішали випадки оголошення дефолтів по облігаціям банків і оцінки кредитоспроможності стали більш важливими і потрібними для оцінки ризиків.

У 1975 році Комісія по цінним паперам і біржам (Сполучених Штатів Америки) створила Національно визнану статистичну рейтингову організацію (Nationally Recognized Statistical Rating Organizations). Серед членів організації були агентства Fitch, Standard and Poor`s та Moody`s. Кожен банк, який продавав боргові папери, повинен був провести їх оцінку, звернувшись для цього в одне із рейтингових агентств, зі списку національно визнаних рейтингових агентств, який налічував сім організацій. Проте, у результаті проведення декількох злиттів список скоротився до трьох назв Fitch, Standard and Poor`s

та Moody's, але згодом Комісія по цінним паперам і біржам включила у нього ще вісім нових менш відомих організацій.

У процесі свого розвитку міжнародні рейтингові агентства змінювали модель отримання доходу. Спочатку рейтингові агентства отримували кошти від інвесторів, котрі платили їм за оцінку своїх можливих інвестицій. З часом модель отримання доходу була змінена на нову, рейтингові агентства почали продавати свої послуги не інвесторам, а емітентам боргових паперів, тому що деякі інвестори копіювали і використовували результати вже проведених досліджень у своїх колег, замість того, щоб платити за їх проведення. У цей час Комісія по цінним паперам і біржам зобов'язала отримувати рейтингову оцінку кожний банк, котрий випускав боргові зобов'язання для продажу.

Проте, нова модель отримання доходу створила умови для конфлікту інтересів. Банки отримали можливість домовлятися з рейтинговими агентствами про купівлю більш високих оцінок. Рейтингове агентство, котре присвоювало банківським борговим зобов'язанням не влаштовуючі замовників оцінки, ризикувало бути закритим. Банки можуть обирати серед цих агентств те, яке буде оцінювати їхні боргові папери. Якщо агентство ставитиме дійсні низькі кредитні рейтинги, які заслуговують банківські папери і комерційні банки, воно матиме набагато менше клієнтів і доходу, ніж агентство, яке ставитиме високі кредитні рейтинги борговим паперам низької якості активів і комерційним банкам, хоча такі високі рейтинги, як «ААА», будуть недостовірними. Тому рейтингове агентство, яке присвоює справжні рейтинги, з часом закриється через нестачу клієнтів. У результаті рейтингові агентства ставали все більш зацікавленими у задоволенні інтересів своїх клієнтів, тому, якщо банк хотів отримати рейтинг «ААА» для своїх іпотечних паперів, створених на основі субпраймових кредитів, у нього були хороші шанси домогтися бажаного.

Потім рейтингові агентства створили нове джерело доходу, яке викликає конфлікт інтересів. Банк, який збирався випустити на ринок новий структурований фінансовий продукт, міг тепер звернутися до одного з рейтингових агентств за радою, як повинен бути спроектованим фінансовий продукт,

щоб отримати найкращу оцінку від того ж самого рейтингового агентства, якому банк платив за оцінку своїх боргових зобов'язань. Такі послуги мали назву «консультація» або «моделювання».

На наш погляд, слід заборонити рейтинговим агентствам пропонувати будь-які консалтингові послуги. Вони повинні існувати лише для однієї головної цілі – здійснення точної оцінки кредитоспроможності клієнта та його боргових зобов'язань. Усі інші послуги створюють умови для конфлікту інтересів. Комісія по цінним паперам і біржам (Сполучені Штати Америки) випустила інструкцію, котра забороняє рейтинговим агентствам консультувати компанії, які вони будуть оцінювати, проте проконтролювати дотримання цього правила буде дуже складно. Комісія по цінним паперам і біржам повинна заборонити рейтинговим агентствам консультувати або надавати послуги по моделюванню абсолютно для усіх клієнтів.

Відповідно до інструкцій Комісії по цінним паперам і біржам та Другої Базельської угоди, Національно визнана статистична рейтингова організація формально визнається єдиною організацією, чиї рейтингові оцінки можуть враховуватися на офіційному рівні. Таке визнання наділяє провідні рейтингові агентства непропорційно великою, якщо не надмірною, владою. Усунення переваги врахування рейтингової оцінки лише національно визнаних рейтингових агентств стане ще одним кроком на шляху до створення у галузі рейтингування умов для конкурентної боротьби.

Важливіша реформа може змусити рейтингові агентства повернутися до своєї початкової бізнес-моделі, коли за оцінку боргових зобов'язань платили інвестори, а не емітенти. На жаль, змінити бізнес-модель на практиці дуже важко, тому що головною причиною для опору є можливе недоотримання прибутку рейтинговими агентствами внаслідок використання безкоштовних результатів – як тільки ряд інвесторів заплатить за проведення відповідних досліджень, інші інвестори зможуть безкоштовно скористатися отриманими результатами і оцінками при прийнятті власних інвестиційних рішень.

Вирішити проблему можливого недоотримання прибутку можна було б шляхом створення фонду за рахунок коштів усіх інституційних інвесторів. Фонд можна передати у ведення Регулятора і використовувати для сплати послуг сертифікованих рейтингових агенств при оцінці ними кредитоспроможності кожного випуску боргових паперів і кожного комерційного банку. Таке рішення потребувало б, щоб усі учасники фінансової системи робили внески у загальний фонд.

Вимога сплати внесків у фонд усіма учасниками фінансової системи повинна зменшити конфлікт інтересів і залежність рейтингових агенств від клієнтів. Банки-емітенти сплачують за свої оцінки кредитоспроможності боргових зобов'язань і кредитоспроможності свого банку, тому теперішня бізнес-модель є неправильною. Рейтинги «AAA», які присвоювалися борговим зобов'язанням банків рейтинговими агенствами у період роздмухування спекулятивної «кульки» на ринку жилої нерухомості у Сполучених Штатах Америки, були недостовірними.

Міжнародні рейтингові агенства Fitch, Standart and Poor's та Moody's присвоюють кредитні рейтинги банкам України, рейтинги і борговим паперам іноземних банків, і кредитний рейтинг кожному іноземному банку, який може здійснювати операції з банками України відповідно до «Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями» та Інструкції «про порядок регулювання діяльності банків в Україні» [13;14].

Визначення кредитного рейтингу (рейтингування) – це діяльність з надання професійних послуг на ринку цінних паперів, спрямована на визначення кредитоспроможності об'єкта рейтингування, яка може бути проведена рейтинговим агенством [11].

Кредитний рейтинг – це умовний вираз кредитоспроможності об'єкта рейтингування в цілому та чи або його окремого боргового зобов'язання за національною шкалою кредитних рейтингів [11].

Рейтинги міжнародного рейтингового агенства Standard and Poor висловлюють думку агенства про здатність і го-

товність емітента виконати свої фінансові зобов'язання в повному обсязі і в строк [15]. Кредитні рейтинги можуть також виражати кредитну якість індивідуальної боргової емісії і відносну ймовірність того, що за емісією емітент може не виконати своїх зобов'язань [15]. Кредитні рейтинги не гарантують якості кредитів або точності міри ймовірності того, що конкретний емітент у цілому не виконає своїх зобов'язань або за окремою емісією боргу. Міжнародне рейтингове агентство Standard and Poor's зазначає, що кредитні рейтинги є думками про кредитний ризик [15].

Кредитний ризик (credit risk) – наявний або потенційний ризик для надходжень і капіталу, який виникає через неспроможність сторони, що взяла на себе зобов'язання щодо виконання умови будь-якої фінансової угоди із банком або виконання в інший спосіб взятих на себе зобов'язань [16]. Портфельний кредитний ризик виявляється у зменшенні вартості активів банку (іншій, ніж внаслідок зміни ринкової процентної ставки) [16]. Джерелом портфельного кредитного ризику є сукупна заборгованість банку за операціями, яким притаманний кредитний ризик: а) кредитний портфель, б) портфель цінних паперів, і в) портфель дебіторської заборгованості тощо [16]. Поява кредитного ризику спричинена несвоєчасним виявленням проблемних кредитних операцій і недостатністю сформованих для відшкодування резервів і недосконалістю кредитного контролю у банках України. Значна частка проблемних кредитних операцій банку може призвести до кредитних збитків, неплатоспроможності банку і, як наслідок, до банкрутства банку.

Міжнародне рейтингове агентство Fitch Ratings підтвердило національний довгостроковий кредитний рейтинг Приватбанку на рівні «А-(ukr)» із прогнозом «Стабільний», що відповідає довгостроковому кредитному рейтингу за національною шкалою «uaA-».

Позичальник з рейтингом uaA характеризується високою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками. Рівень кредитоспроможності є чутливим до впливу несприятливих комерційних, фінансових та економіч-

них умов. Знак «-» або «+» свідчить про проміжні категорії рейтингу відносно основних категорій.

Таблиця 1

**Кредитні рейтинги банків України за 2014 р.
(станом на 01.01.2015 року)**

Назва банку	Національні довгострокові рейтинги (більш ніж один рік)	
	Рівень кредитного рейтингу присвоєного міжнародним рейтинговим агентством Fitch Ratings	Відповідний рівень кредитного рейтингу за національною шкалою (Україна)
Приватбанк	«A-(ukr)», прогноз «Стабільний»	uaA-
Креді агріколь банк	«AAA(ukr)», прогноз «Стабільний»	uaAAA
Правекс-банк	«AAA(ukr)» поміщений у список Rating Watch «Негативний»	uaAAA
Прокредит банк	«AAA(ukr)», прогноз «Стабільний»	uaAAA

Джерело: складено автором на основі [17;18]

На наш погляд, Приватбанк не може мати рейтинг uaA- і характеризуватися як позичальник з високою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками і мати стабільний прогноз, тому що станом на 01.01.2015 року (табл.2) він має 68,8 % або 162535069 тис. грн проблемних кредитних операцій банку (кредитних операцій 2, 3, 4, 5 категорій якості).

Таблиця 2

Проблемні кредитні операції за 2014 р.

Назва банку	Проблемні кредитні операції	
	Станом на 01.01.2015 року	
	%	тис. грн
Приватбанк	68,8	162535069
Креді агріколь банк	31,9	10206135
Правекс-банк	50,0	2451263
Прокредит банк	60,46	2406014

Джерело: складено автором на основі [19-22]

Міжнародне рейтингове агентство Fitch Ratings підтвердило національний довгостроковий кредитний рейтинг Креді агріль банк на рівні «AAA(ukr)» із прогнозом «Стабільний», що відповідає довгостроковому кредитному рейтингу за національною шкалою «uaAAA». Позичальник з рейтингом uaAAA характеризується найвищою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками.

Українське уповноважене рейтингове агентство Експертрейтинг присвоїло Креді агріль банку рейтинг позичальника на рівні uaAAA із стабільним прогнозом («С») у 2014 році [23]. Банки Приватбанк, Правекс-банк, Прокредит банк послугами українських уповноважених рейтингових агентств не користуються.

На наш погляд, Креді агріль банк не може мати рейтинг uaAAA і характеризуватися як позичальник з найвищою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками і мати стабільний прогноз, тому що станом на 01.01.2015 року (табл.2) він має 31,9 % або 10206135 тис. грн проблемних кредитних операцій банку (кредитних операцій 2, 3, 4, 5 категорій якості).

Міжнародне рейтингове агентство Fitch Ratings помістило національний довгостроковий кредитний рейтинг Правекс-банку на рівні «AAA(ukr)» у список Rating Watch «Негативний», що відповідає довгостроковому кредитному рейтингу за національною шкалою «uaAAA». Позичальник з рейтингом uaAAA характеризується найвищою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками.

На наш погляд, Правекс-банк не може мати рейтинг uaAAA і характеризуватися як позичальник з найвищою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками, тому що станом на 01.01.2015 року (табл.2) він має 50,0 % або 2451263 тис. грн проблемних кредитних операцій банку (кредитних операцій 2, 3, 4, 5 категорій якості).

Міжнародне рейтингове агентство Fitch Ratings підтвердило національний довгостроковий кредитний рейтинг Прокредит банку на рівні «AAA(ukr)» із прогнозом «Стабільний», що відповідає довгостроковому кредитному рейтингу за національною шкалою «uaAAA». Позичальник з рейтингом uaAAA

характеризується найвищою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками.

На нашу думку, Прокредит банк не може мати рейтинг uaAAA і характеризуватися як позичальник з найвищою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками, тому що станом на 01.01.2015 року (табл.2) він має 60,46 % або 2406014 тис. грн проблемних кредитних операцій банку (кредитних операцій 2, 3, 4, 5 категорій якості).

Проаналізовано точність кредитних рейтингів, які присвоюють рейтингові агентства банкам України. Якщо співставити кредитні рейтинги з якістю кредитних операцій типових представників 4 груп банків України протягом 2014 р., то можна зробити висновок, що типовий представник першої групи банк Приватбанк, другої групи – Креді агріколь банк, третьої – банк Правекс-банк і типовий представник четвертої групи Прокредит банк мають дуже завищені і недостовірні довгострокові кредитні рейтинги.

Аналіз даних табл.1,2 показав, що міжнародне рейтингове агентство Fitch Ratings і українське уповноважене рейтингове агентство Експерт-рейтинг присвоюють недостовірні кредитні рейтинги банкам України.

Ми вважаємо, що недостовірні кредитні рейтинги можуть мати більшість або усі українські й іноземні банки-клієнти міжнародних і українських уповноважених рейтингових агентств. Також недостовірні кредитні рейтинги можуть мати боргові папери банків України й іноземних банків, які оцінені рейтинговими агентствами.

Причинами присвоєння недостовірних кредитних рейтингів рейтинговими агентствами можуть бути:

- конфлікт інтересів внаслідок використання неправильної бізнес-моделі;
- недостовірна звітна інформація, яку банк надсилає рейтинговому агентству;
- помилки аналітиків, які розраховують кредитні рейтинги;
- недостатній професійний рівень фахівців, які розробляють методологію рейтингів і розраховують кредитні рейтинги;

- недостатня конкуренція у галузі оцінювання кредитоспроможності банків і боргових інструментів;

- недосконалість методики оцінювання кредитоспроможності банку і боргових паперів.

На нашу думку, для того, щоб усунути причини недостовірних кредитних рейтингів, присвоєних рейтинговими агентствами, необхідно запровадити низку заходів, а саме:

1) змінити бізнес-модель, щоб за присвоєння рейтингової оцінки борговим паперам платили інвестори;

2) створити фонд фінансування рейтингових агентств за рахунок коштів усіх учасників фінансової системи для мінімізації конфлікту інтересів і зменшення залежності рейтингових агентств від клієнтів;

3) заборонити рейтинговим агентствам надавати будь-які консалтингові послуги;

4) посилити контроль Регулятора за достовірністю інформації, що містять офіційно оприлюднені звіти банків;

5) зобов'язати банки щоденно інформувати рейтингові агентства про зміни, які впливають на власну кредитоспроможність банків;

6) офіційно оприлюднити точну методологію для можливості її оцінки і вдосконалення фахівцями;

7) розробити більш точну модель оцінки кредитоспроможності банку і його боргових паперів;

8) підвищити вимоги до професійного рівня фахівців рейтингових агентств, які розробляють методологію і розраховують кредитні рейтинги;

9) проаналізувати і вдосконалити методологію оцінки кредитоспроможності банків і боргових паперів;

10) підвищити конкуренцію серед рейтингових агентств, суттєво збільшивши кількість національно визнаних і уповноважених рейтингових агентств;

11) дозволити визначати обов'язкові за законом рейтингові оцінки неуповноваженим і невизнаним рейтинговим агентствам для ліквідації адміністративної монополії уповноважених і визнаних рейтингових агентств.

Висновки з проведеного дослідження. Дослідження показало, що рейтинги бувають недостовірними і, щоб запобігти цьому, потрібно реформувати діяльність рейтингових агентств на мікрорівні банківської системи України. Реалізація запропонованих нами заходів дозволить вирішити проблему присвоєння недостовірних кредитних рейтингів комерційним банкам і їхнім борговим паперам. Реформування діяльності рейтингових агентств сприятиме мінімізації конфлікту інтересів, зменшенню залежності рейтингових агентств від клієнтів, створить умови для вдосконалення точної методології, яку використовують рейтингові агентства для оцінки кредитоспроможності банків і боргових паперів або дозволить розробити нову більш точну методологію, підвищить конкуренцію серед рейтингових агентств, ліквідує адміністративну монополію уповноважених і визнаних рейтингових агентств.

Список використаних джерел:

1. Долінський Л. Побудова інтегрального кредитного рейтингу банківської системи України [Електронний ресурс] / Л. Долінський, О. Ковальчук // Вісник Національного банку України : щомісячний науково-практичний журнал НБУ. – К. : Національний банк України, 2012. – Режим доступу до журналу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=116489>. – Дата останнього доступу 15.11.2015. – Назва з екрану.
2. Юркевич О. М. Кредитні рейтинги як інструмент оцінки кредитного ризику [Електронний ресурс] / О. М. Юркевич // Наука й економіка. – 2013. – №4, т.1. – С.75-79. – Режим доступу : http://fef.kneu.edu.ua/get_file/2411/. – Дата останнього доступу 15.11.2015 – Назва з екрану.
3. Пластун О. Л. Міжнародні інвестиційні рейтинги як засіб усунення інформаційної асиметрії на макроекономічному рівні [Електронний ресурс] / О. Л. Пластун, О. В. Дудкін // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – № 3. – С. 191-198. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Mimi_2012_3_20.pdf. – Дата останнього доступу 15.11.2015. – Назва з екрану.
4. Плешакова Н. Міжнародні рейтинги у визначенні фінансової стабільності України [Електронний ресурс] / Н. Плешакова // Вестник Киевского национального университета имени Тараса Шевченко. Экономика. – 2014. – vol. 13, issue 154. – Р. 112-115. – Режим доступу : http://visnyk.socionet.ru/files/154_112115.pdf. – Дата останнього доступу 15.11.2015. – Назва з екрану.
5. Карминский А. М. Рейтинги как мера финансовых рисков. Эволюция, назначение, применение [Электронный ресурс] / А. М. Карминский, А. А. Пересецкий. // Журнал новой экономической ассоциации. – 2009. – № 1-2. – С. 86-103. – Электрон.текстовые дан. – Россия, 2009. – Режим доступа : ftp://ftp.repec.org/opt/ReDIF/RePEc/nea/journal/2009-1-2-86-102r-tegi_16-12.pdf. – Дата последнего доступа 15.11.2015. – Название с экрана.
6. Моисеев С. Регулирование деятельности рейтинговых агентств на национальном рынке [Электронный ресурс] / С. Моисеев. // Вопросы экономики. – 2009. – № 2. – С. 39-50. – Режим доступа : http://research.synergy.edu.ru/general/upload/content_list/cei/moiseev2-09.pdf. – Дата последнего доступа 15.11.2015. – Название с экрана.

7. Sylla R. A historical primer on the business of credit ratings [Electronic resource]: prepared for conference on "The Role of Credit Reporting Systems in the International Economy," The World Bank, Washington, DC, March 1-2, 2001. / Richard Sylla. – Electronic text data. – Washington, 2001. – Mode of access : http://www1.worldbank.org/finance/assets/images/Historical_Primer.pdf. – Дата останнього доступу 15.11.2015. – Назва з екрану.
8. Reinhart C. Ratings, rating agencies and the global financial system: summary and policy implications [Electronic resource]: MPRA Paper No. 13249, posted 8. February 2009 05:33 UTC // Munich Personal RePEc Archive / Carmen Reinhart, Richard Levich, Giovanni Majoni. – Electronic text data. – New York: Kluwer Academic Press, 2002. – Mode of access : <https://mpr.ub.unimuenchen.de/13249/1/Ratings.pdf>. – Дата останнього доступу 15.11.2015. – Назва з екрану.
9. Bolton P. The credit ratings game [Electronic resource]: NBER working paper series // National bureau of economic research / P. Bolton, X. Freixas, J. Shapiro. – Electronic text data. – USA: Cambridge, 2009. – Mode of access : <http://www.nber.org/papers/w14712.pdf>. – Дата останнього доступу 15.11.2015. – Назва з екрану.
10. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс] / Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. – Електрон. текстові дан. – Україна, 2015. – Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua/fund/rateagencies>. – Дата останнього доступу 15.11.2015. – Назва з екрану.
11. Закон України про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні [Електронний ресурс] / Л. Кучма. – Електрон. текстові дан. – Україна, 1996. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/448/96-вр/print14471582_29228644. – Дата останнього доступу 15.11.2015. – Назва з екрану.
12. Nationally Recognized Statistical Rating Organizations ("NRSROs") [Electronic resource] \U.S. securities and exchange Commission. – Electronic text data. – USA, 2015. – Mode of access : <http://www.sec.gov/ocr/ratingagency.html>. – Дата останнього доступу 15.11.2015. – Назва з екрану.
13. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями [Електронний ресурс] / Н. В. Іваненко. – Електронні текстові дані. – Київ, 2012. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z023112/print144363_5216307875. – Дата останнього доступу 15.11.2015. – Назва з екрану.
14. Національний банк України постанова N 368 від 28.08.2001 про затвердження інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Електрон. текстові дан. – Україна, 2001. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01/print142557_6451253408. – Дата останнього доступу 15.11.2015. – Назва з екрану.
15. What are credit ratings? [Electronic resource] \ Standart and Poor`s ratings services. – Electronic text data. – USA, 2015. – Mode of access : http://www.spratings.com/en_US/understanding-ratings. – Дата останнього доступу 15.11.2015. – Назва з екрану.
16. Глосарій банківської термінології [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Електрон. текстові дан. – Київ: Національний банк України, 2012 – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=124734&cat_id=124733. – Дата останнього доступу 15.11.2015. – Назва з екрану.
17. Fitch помістило рейтинги Правекс-банка в список rating watch негативний [Електронний ресурс] / Фитч рейтингс. – Електрон. текстові дан. – США, 2014. – Режим доступу: <https://www.fitchratings.com/site/fitch-home/pressrelease?id=817831>. – Дата останнього доступу 15.11.2015. – Назва з екрану.
18. Fitch понизило рейтинги устойчивости Приватбанка и Прокредит банка Украина, подтвердило рейтинг КАБ [Електронний ресурс] / Фитч рейтингс. – Електрон. текстові дан. – США, 2014. – Режим доступу: <https://www.fitchratings.com/site/fitch-home/pressrelease?id=817831>. – Дата останнього доступу 15.11.2015. – Назва з екрану.

19. Фінансова звітність [Електронний ресурс] / Приватбанк. – Електрон.текстові дан. – Україна, 2014. – Режим доступу: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost/#quarterly>. – Загол. з титул. екрану. – Відомості зібрані за 2014 рік.
20. Звітність та фінансові результати [Електронний ресурс]/ Креді агріколь банк . – Електрон. текстові дан. – Україна, 2014. – Режим доступу: <https://credit-agricole.ua/about/accounting>. – Дата останнього доступу 15.11.2015. – Назва з екрану. – Відомості зібрані за 2014 рік.
21. Фінансова звітність [Електронний ресурс] / Правекс-банк. – Електрон. текстові дан. – Україна, 2014. – Режим доступу: <http://www.pravex.com/ukr/about/reports/statement>. – Дата останнього доступу 15.11.2015. – Назва з екрану. – Відомості зібрані за 2014 рік.
22. Звітність [Електронний ресурс] / Прокредит банк . – Електрон. текстові дан. – Україна, 2014. – Режим доступу: <http://www.procreditbank.com.ua/about/otchetnost/>. – Дата останнього доступу 15.11.2015. – Назва з екрану. – Відомості зібрані за 2014 рік.
23. Рейтинг-лист [Електронний ресурс] / Експерт-рейтинг. – Електрон. текстові дан. – Україна: Київ, 2014. – Режим доступу: http://www.expert-rating.com/rating-list_reiting-list/. – Дата останнього доступу 15.11.2015. – Назва з екрану.

А. П. Кричинюк. Реформирование деятельности рейтинговых агентств на микроуровне банковской системы Украины.

Статья посвящена реформированию деятельности рейтинговых агентств на микроуровне банковской системы Украины. Дана оценка достоверности присвоенных кредитных рейтингов самых представительных банков Украины четырех групп по размеру активов в течении 2014 года. Выявлены причины присвоения недостоверных кредитных рейтингов выбранным банкам. Разработаны варианты устранения причин присвоения недостоверных кредитных рейтингов. Предложены варианты реформирования деятельности рейтинговых агентств.

Ключевые слова: реформирование деятельности рейтинговых агентств, кредитный рейтинг, рейтинговые агентства, кредитоспособность банка, конфликт интересов, долговые обязательства, кредитный риск, банк.

A. Krychyniuk. The reformation of activity of ratings agencies at the micro level of the banking system of Ukraine.

The article is devoted to the reformation of activity of ratings agencies at the micro level of the banking system of Ukraine. The estimation of the reliability assessment of credit ratings by the most representative group of four banks of Ukraine according to the assets' size during 2014 year is given. We found out the reasons of appropriation of the unreliable credit ratings the of chosen banks. We had developed the variants of eliminating the causes of incorrect assignment of credit ratings. We offered the variants of reforming rating agencies.

Keywords: reformation of activity of rating agencies, credit rating, credit rating agencies, bank creditworthiness, conflict of interests, debt obligations, credit risk, a bank.

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

- М. П. Сахацький, І. В. Ксьонжик.** Експортна діяльність аграрних підприємств України: тенденції, специфіка, формування потенціалу 3
- І. В. Гончаренко.** Стратегічні напрями реалізації рекреаційного потенціалу регіону 13
- О. М. Вишневська, Н. В. Бобровська.** Наближення до міжнародного законодавства у збереженні і відновленні навколишнього середовища України 20
- Ю. А. Кормишкін.** Організаційно-економічні відносини аграрних підприємств – суб'єктів ЗЕД 30
- А. В. Бурковська, Т. І. Лункіна.** Розвиток корпоративної соціальної відповідальності в Україні 38
- Ю. В. Тимчишин-Чемерис.** Туристичний кластер – форма розвитку та успіху туристичної діяльності регіону 44
- Р. Ш. Садридінєв.** Тенденції та особливості розвитку зовнішньої торгівлі аграрних підприємств Миколаївської області 58
- Н. О. Шишпанова.** Державна політика розвитку трудового потенціалу сільських територій 68
- С. І. Павлюк.** Світова практика державного регулювання розвитку сільських територій 77
- А. П. Кричинюк.** Реформування діяльності рейтингових агентств на мікрорівні банківської системи України 87

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ НАУКИ

- А. К. Антипова.** Трави на півдні України: проблеми і шляхи їх подолання 102
- О. В. Буйний, В. Г. Кур'ята, В. В. Рогач..**
Дія 6-бензиламінопурину на формування та функціонування фотосинтетичного апарату томатів 111
- В. І. Лопушняк, Г. М. Грицуляк.** Динаміка вмісту заліза і мангану в осаді стічних вод за тривалого зберігання та компостування ... 119

Л. А. Покопцева, О. А. Єременко, Д. В. Булгаков. Використання регуляторів росту рослин для передпосівної обробки насіння соняшнику гібриду Армада.....	127
І. А. Янченко. Вплив сортових особливостей монарди двійчастої на формування рослинної сировини при вирощуванні в умовах Південного степу України	136
В. Г. Пелих, С. В. Ушакова. Підвищення продуктивності свиней шляхом поєднаності батьківських пар у двопорідному схрещуванні	145
С. О. Бондар. Оцінка бугаїв-плідників за проявом поєднаних ознак у їх дочок	153
І. С. Піщан. Висока активність реалізації рефлексу молоковіддачі у корів швіцької породи на доїльній установці типу “Паралель”.....	161